

הצ'קים היו של אנשתי!

דמי-המכס באנגליה. סידרו עם הממשלה שהיא תשלם את המכס כאן, בלירות ישראליות. המכס הגיע ללירה אתה לקופסה. המחיר באנגליה היה שלושה שילינג לקופסה. מי שילם כאן את המכס?

האנשים שקיבלו את החבילות. כמה הם שילמו? 1.200 ל"י לקופסה.

ואם אומר לך שהיו אנשים ששילמו 1.500 ל"י לקופסה? וזה לא היה ברחוב?

הייתי רוצה להיפגש עם אנשים אלה. לאמיתו של דבר, גם אנו חוקרים פרשה זאת, וישנם דברים רבים, שעדיין אינם ברורים לנו.

האם קיבל זאב פרידמן, מי שהיה מנהל מכתב-עוז? 10% קומיסיון על המשלוח?

הוא לא היה צריך לקבל דבר. אני יודע זאת. אבל האם הוא קיבל קומיסיון? עד כמה שידוע לי הוא לא קיבל דבר. הייתי או בחוץ-לארץ.

וכאשר חזרת מצאת את עצמך במרכז חקירת משרד הפיקוח בקשר למחסן המסתורי השיוך לך ברחוב אחד-העם 73, תל-אביב, בחצרו של הקב"ן שך, מאיר אמירי?

המחסן לא היה כל כך מסתורי. כאשר יצאתי לחוץ-לארץ מסרתי את המחסן למבטח-עוז. החברה השכירה אותו לד"ר שטרן — האיש לו היו שילבים המצרכים.

נמצא שם יותר מחצי טון של מצרכי-מוזון. האם כולם היו שייכים לשטרן?

כולם היו שייכים לשטרן. הוא היה אז עולה חדש, והורשה להביא אתו בדיוק חצי-טון מצרכים.

יפה. מעמדו של עולה חדש אינו כל כך רע. לאחר הכל, איזה מוסדות של המזרחי קיבלו את חבילות-המוזון, ומדוע קיבלו אותן?

המוסדות היו המשמרת הצעירה של המזרחי, מוסדות פועלי המפלגה, חברה קדישא, בנק המזרחי ואחרים. אסור לך לשכוח שהמשלוחים נמשכו שנתיים וחצי, ובינתיים נערכו פעמיים בחירות לכנסת. הרי אתה יודע כיצד משיגות המפלגות השונות את קולות הבוחרים. אל תחייך. לא רק אנחנו עושים זאת. הציונים הכלליים נוהגים ממש כמונו.

הנכון הדבר שאנשים רבים רגזו על שלא יכלו לקבל את חבילות המוזון, לאחר שכבר קיבלו את שוברי המשלוח?

כן. גם אני כעסתי. אבל זה קרה מפני שהממשלה הקפידה את כל חבילות-הבשר עד לסיום החקירה. טענתי ששני הדברים אינם תלויים זה בזה, ובסופו של דבר שוחרר הבשר.

מה היתה סיבת החקירה, אם, לפי דברך, היה הכל חוקי?

החקירה נפתחה מפני ש-50% מקופסות-הבשר חולקו לאחר שהכריז דוב יוסף על בועז התחלת הצנע. הנערכה חקירה משמרתית בקשר לאחריותך לעיסקות הבלתי-חוקיות, כביכול, שנעשו ב-בשר?

לא היתה כל חקירה משמרתית. כל החקירות התנהלו במסגרת משרד הפיקוח.

כאשר מת, באותה תקופה, דוד צבי פנקס, לא חזית אפילו עד תום שבעת ימי האבל, אלא הושבעת מיד כחבר-כנסת. אנשי המזרחי היו מזועזעים מחוסר הטאקט שגילית. מדוע עשית זאת?

יצוגה של המזרחי בכנסת חלש מאד: יש לנו רק שני נציגים. באותה תקופה, כאשר מת פנקס ז"ל, חלה חבר הכנסת השני, הרב נורוק, ויצא לווישי. הייתי מוכרח להחפז: לא רציתי להשאיר את מפלגתנו ללא ייצוג בכנסת.

התהלכו ומתהלכות שמועות חזקות שעשית זאת מפניב אחרת: רצית לזכות בחסינות, היות והמשפחה עמדה לחקור אותך.

רבים היו רוצים לפרש זאת כך, אבל אין הם יודעים שהלכתי למשרד-הפיקוח ודרשתי חקירה ואמרתי שאני מוכן לחתור על חסינותי בכל פעם שאקרא לחקירה.

המוכן אתה לזוותר על חסינותך אפילו עכשיו? בהחלט. בכל עת ובכל שעה.

דוונברג עם מקומו, ניגש אל מדף עמוס ספרים ואלבומים, הוציא אלבום שחור, עב-כרס, ופתח אותו. הוא היה מלא תצלומים וקטעי-עיתונות. באחד התצלומים נראים שלושה אמריקאים מחייכים. החיוך הגדול ביותר נסוך על פני רוזנברג עצמו. מתחת לתצלום, כותדת: הרב מקבל מתנתו מבני עדתו — מכונית.

רבים שואלים אותי והן: איני מספר את האמת לאיש. מעטים זכו לראות תצלום זה. איני מספר את האמת לאיש. מה התועלת בכך? הם בין כה וכה לא יאמינו.

זוהי המכונית בה באנו, לא כן? ראייתי מכונית אחרת עומדת ליד השער.

נכון. המכונית השנייה הנה ממשלתית. בוא, אם יש לך שאלות נוספות, אוכל להסיעך הביחנה.

המקום: מכונית זוהרת, רוזנברג ליד ההגה. אני אוהב לנהוג במכונית בלילה. באמריקה הייתי עובר מאה מילין לפני לבתי לישון. הנסיעה מרגיעה את העצבים.

אבל כאן אין מרחב כה גדול. כאן אני מנצל את ההזדמנות ומסיע את אורחי לבתי. אשתי מכנה אותי בשם "גנה ציבורי". כן, גם זה מקצוע (דומיה קצרה). היודע אתה? אני שמח על כי באת לשוחח יוהר. הוקל לי. דומה כי כל הטרשה נגולה מעל לבני.

איש לא קרא את מכתבים לחברי המזרחי. (פנימוי) של מזכיא גרינוואלד עד לפרשת קסטנר. זאת הביאה לגרינוואלד פרסום סיפורתי והוא החליט להמשיך בכתיבתו. מכתבו האחרון הוקדש לרב ישראל שלמה רוזנברג, תת שר הסעד, אותו האשים בהכרחת כמויות גדולות של קופסות בשר. רוזנברג מכר קופסות אלה, כביכול, בשוק השחור בהשתמשו במפלגת המזרחי ומוסדותיה כמסווה לפעולותיו. מכתב זה נשלח לא רק לחברי המזרחי, אלא גם למערכות כל העיתונים. קצת שוב לא השלכו מכתבי גרינוואלד לפל-הניירות, כי אם נקראו ונתחו היטב למשמעותם.

הפעם כמעט נכשלו מאמצי גרינוואלד: פרשת שלמה לורנץ דחקה את האשמותיו למקום שני. כשנתפרסמה השבוע הידיעה על חקירת רוזנברג חזרה היא ותפשה מקום ראשון. כתבו הראשי של העולם הזה-ראיין את תת-שר הסעד, הרב ישראל שלמה רוזנברג, משך ארבע שעות באווירה לא רשמית, במשרדו ובביתו, קיבל ממנו תשובות גלויות לב לשאלות גלויות.

המקום: משרדי האיגוד העולמי של המזרחי, תל-אביב. מר רוזנברג, יש לי הוכחות שקיבלת 125 דולר משני אמריקאים ושילמת תמורתם 45 ל"י למר זאב פרידמן, שהיה באותה תקופה מנהל חברת מכתב-עוז.

זה נכון. באותה תקופה היה השער בערך 330 פרוטה לדולר.

הנכון הדבר שהוספת על סכום זה 5 ל"י, וקנית חמש מניות של מכתב-עוז?

מר שטרייכר, שתרם את הכסף, רצה שהוא יימסר לחברת-שיכון; קניתי את המניות של מבטח-עוז ותרמתי אותו לחברת-השיכון של המזרחי, שיכון למבטח-עוז. אפשר לבדוק זאת בספרי-האיגוד.

הנכון הדבר שהווייה שך נכנתה מחומרים לשיכון-המזרחי?

לא, אבל זה היה צריך להיות כך: ביתי עומד על מגרש של שיכון-המזרחי. כמה אני גרוע מכל עולה חדש אחר (בשנת 1951, כאשר נבנה הבית, היה לי עדיין מעמד של עולה חדש)? הבית לא נבנה מחומרים של השיכון. אני יודע, יש ברצוני לשאול "למה לא?" אספר לך. אפשר שלא תאמין לי, אבל אחד הדברים בהם התגאיתי היתה העובדה שמעולם לא היתה לי טובת הנאה ממפלגתי. לא קיבלתי אף פרוטה.

אם כן, היכן השגת את החומרים? קניתי עשרה טון מלט מבית-החרושת נטר ברשיון ובמחיר רשמי. את הברזל קניתי ברשיון של המפקח על המלאי. האם זה מספיק?

לא. ראיתי קבלה חתומה על-ידי הקב"ן שך, מאיר אמירי, בה הוא מאשר קבלת 3.5 טון מלט מזאב פרידמן, מי שהיה מנהל מכתב-עוז.

זה חשבתי ששאלה זאת תבוא. בסדר, נסביר זאת מחדש. הקמת ביתי נסתיימה באוגוסט 1951. בראש השנה כבר כינסתי בו מניין. אמירי קיבל את המלט ממבטח-עוז בדצמבר 1951, ארבעה חודשים לאחר סיום העבודה. הוא קיבל אותו לא בשבילי, אלא לשימוש הפרטי. לא היה לי צורך במלט. היה לי מלט רב מדי. השאלתי ממנו לשכני. אבל בקבלה כתוב במפורש: נתקבל בשביל מר רוזנברג.

ראה את תאריך הקבלה: 18.6.53 — שנתיים לאחר סיום העבודה. אמירי הוזמן למבטח-עוז והוחתם על הקבלה במרמה.

כיצד הוא הוחתם במרמה, ומדוע? מדוע? מאחורי כל זאת עומד מישהו הרוצה לפגוע בי. אבל על זאת נדבר מאוחר יותר. כיצד הוא הוחתם? נאמר לאמירי שהקבלה המקורית על 3.5 טון מלט אבדה. נאמר לו גם שלא יהיה איכפת לי אם הוא יחתום על קבלה אחרת, בה יופיע שמי כנהנה. הוא חתם.

ואתה לא ידעת דבר על העיסקה? אמירי בא וסיפר לי עליה. הייתי מלא זעם. הלכתי ל-מבטח-עוז לחסור בדבר. אחרים מידידי אמרו לי: מדוע אתה כועס? מה בכך אם קיבלת את המלט? היתה לך הזכות לקבל אותו. עמדתו על כך שלא אסבול דבר בגון זה. ביקשתי מאמירי לכתוב לי מכתב רשמי ולהסביר את הפרשה. הוא עשה זאת. הנה המכתב (ענתה כבר נערס על השולחן גל של תיקים ירוקים).

כמה עדה לך הבית? 12 אלף ל"י. בשנת 1951 היה זה סכום גדול. אבל קרוב לחודאי שזה ידוע לך. אתה מתכוון לשאול מניין לקחתי את הכסף. אני מוכן להשיב גם על כך (רוזנברג פתח את מגירת-השולחן, הוציא מתוכה פנקס-צ'קים ישן, בו נותרו רק בדלי-צ'קים). הנה ביתי. צ'קים אלה היו שייכים לאשתי. היא הביאה את כספה מארצות-הברית. בנינו ממנו בית. זה שטח, לא כן? אגב, השעה מאוחרת (9.15), מוטב שניגש לביתי, נשתה כוס קפה ונמשיך בשיחה. יש לנו עדיין חומר רב לשיחה, ואני בטוח שאתה רוצה לראות את החילה שלי.

המקום: מכונית זוהרת לעבר רמת-יצחק. אני אוהב לנהוג במכונית, אבל אין הם מניחים לי לעשות זאת. הם נתנו לי גנה (ליד ההגה יושב צעיר בעל מראה אתלטי).

רוזנברג דיבר על פוליטיקה מפלגתית, על עלייתו מדרגת עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בעור אדום וכחול, מיועדות בשביל אורחים. אני עומד לשירותך. במרם נעבור לנושא העיקרי עלי לשאול אותך כמה שאזנות. היתה לך מזכירה, מרים הופשר, שבאה לכאן מאנגליה. נודע לי שהזויות לה 125 לירות סטרלינג באנגליה ונכית כאן 600 ל"י ממשכורתה. לפי איזה שער עשית זאת? לא עשיתי זאת. האינטרמציה שביך אינה נכונה. מרים נמצאת עתה באנגליה. היא דורשת מהסתרות המזרחי רק 25 לירות סטרלינג וחופשה של חודש ימים המגיעה לה, לפי דבריה. לא נתתי לה כסף באנגליה, או במקום אחר. ולפי מיטב ידיעתי לא נכיתי דבר ממשכורתה.

מדוע פיטרת אותה? היא לא ידעה עברית. כאשר באה לישראל הבטיחה ללמוד את השפה, אך לא עשתה זאת.

היא טוענת שהסיבה היתה אינטימיות יותר. זהו שקר!

מדוע עזבה את העבודה המזכירה שקרמה לה, רחל זוביידה? היא נישאה.

הרב ישראל שלמה רוזנברג במזון הכנסת

לנוצרי? כן, הם נסעו לאמריקה. האם כתבת לה מכתבים? עכשו אני מבין. בעת חקירה שנערכה נגדי הטיח בי ליברמן, אחד מפקידי מבטח-עוז, את ההאשמה שכתבתי לרחל מכתב, בו השתמשתי בביטוי אינטימי "רחל יקרתית". נראה כי ליברמן לא ידע כי בשפה האנגלית נחשב הביטוי "רחל יקרתית" לרשמי יותר מ"רחל הקירה". יתר על כן, הביטויים בהם אני משתמש במכתבים אל מזכירתי אינם מענייניו של איש.

מה הוא תפקידה של חברת מכתב-עוז? היא נועדה להיות הגוף הכלכלי של מפלגת המזרחי. כיצד השתמש המזרחי באנגליה במכתב-עוז-העברת קופסות שימורי-בשר לישראל?

המזרחי באנגליה השתמש בחברת מבטח-עוז כבסוכנם הישראלי.

מי היו האנשים ששלחו חבילות-בשר לישראל, ראלי, ולמי נשלחו החבילות? בעיקר היו אלה יהודים ששלחו מתנות לקרוביהם, או למוסדות מסויימים בישראל.

כמה קופסות-בשר הועברו לישראל? כ-3000 תבנות. שהכלו 48 קופסות כל אחת (144 אלף קופסות). 9000 קופסות-בשר חולקו בין מוסדות המזרחי.

כיצד בוצעה העיסקה? לפי החוק האנגלי לא יכלו שולחי-החבילות לשלם את

המקום: משרדי האיגוד העולמי של המזרחי, תל-אביב. מר רוזנברג, יש לי הוכחות שקיבלת 125 דולר משני אמריקאים ושילמת תמורתם 45 ל"י למר זאב פרידמן, שהיה באותה תקופה מנהל חברת מכתב-עוז.

זה נכון. באותה תקופה היה השער בערך 330 פרוטה לדולר.

הנכון הדבר שהוספת על סכום זה 5 ל"י, וקנית חמש מניות של מכתב-עוז?

מר שטרייכר, שתרם את הכסף, רצה שהוא יימסר לחברת-שיכון; קניתי את המניות של מבטח-עוז ותרמתי אותו לחברת-השיכון של המזרחי, שיכון למבטח-עוז. אפשר לבדוק זאת בספרי-האיגוד.

הנכון הדבר שהווייה שך נכנתה מחומרים לשיכון-המזרחי?

לא, אבל זה היה צריך להיות כך: ביתי עומד על מגרש של שיכון-המזרחי. כמה אני גרוע מכל עולה חדש אחר (בשנת 1951, כאשר נבנה הבית, היה לי עדיין מעמד של עולה חדש)? הבית לא נבנה מחומרים של השיכון. אני יודע, יש ברצוני לשאול "למה לא?" אספר לך. אפשר שלא תאמין לי, אבל אחד הדברים בהם התגאיתי היתה העובדה שמעולם לא היתה לי טובת הנאה ממפלגתי. לא קיבלתי אף פרוטה.

אם כן, היכן השגת את החומרים? קניתי עשרה טון מלט מבית-החרושת נטר ברשיון ובמחיר רשמי. את הברזל קניתי ברשיון של המפקח על המלאי. האם זה מספיק?

לא. ראיתי קבלה חתומה על-ידי הקב"ן שך, מאיר אמירי, בה הוא מאשר קבלת 3.5 טון מלט מזאב פרידמן, מי שהיה מנהל מכתב-עוז.

זה חשבתי ששאלה זאת תבוא. בסדר, נסביר זאת מחדש. הקמת ביתי נסתיימה באוגוסט 1951. בראש השנה כבר כינסתי בו מניין. אמירי קיבל את המלט ממבטח-עוז בדצמבר 1951, ארבעה חודשים לאחר סיום העבודה. הוא קיבל אותו לא בשבילי, אלא לשימוש הפרטי. לא היה לי צורך במלט. היה לי מלט רב מדי. השאלתי ממנו לשכני. אבל בקבלה כתוב במפורש: נתקבל בשביל מר רוזנברג.

ראה את תאריך הקבלה: 18.6.53 — שנתיים לאחר סיום העבודה. אמירי הוזמן למבטח-עוז והוחתם על הקבלה במרמה.

כיצד הוא הוחתם במרמה, ומדוע? מדוע? מאחורי כל זאת עומד מישהו הרוצה לפגוע בי. אבל על זאת נדבר מאוחר יותר. כיצד הוא הוחתם? נאמר לאמירי שהקבלה המקורית על 3.5 טון מלט אבדה. נאמר לו גם שלא יהיה איכפת לי אם הוא יחתום על קבלה אחרת, בה יופיע שמי כנהנה. הוא חתם.

ואתה לא ידעת דבר על העיסקה? אמירי בא וסיפר לי עליה. הייתי מלא זעם. הלכתי ל-מבטח-עוז לחסור בדבר. אחרים מידידי אמרו לי: מדוע אתה כועס? מה בכך אם קיבלת את המלט? היתה לך הזכות לקבל אותו. עמדתו על כך שלא אסבול דבר בגון זה. ביקשתי מאמירי לכתוב לי מכתב רשמי ולהסביר את הפרשה. הוא עשה זאת. הנה המכתב (ענתה כבר נערס על השולחן גל של תיקים ירוקים).

כמה עדה לך הבית? 12 אלף ל"י. בשנת 1951 היה זה סכום גדול. אבל קרוב לחודאי שזה ידוע לך. אתה מתכוון לשאול מניין לקחתי את הכסף. אני מוכן להשיב גם על כך (רוזנברג פתח את מגירת-השולחן, הוציא מתוכה פנקס-צ'קים ישן, בו נותרו רק בדלי-צ'קים). הנה ביתי. צ'קים אלה היו שייכים לאשתי. היא הביאה את כספה מארצות-הברית. בנינו ממנו בית. זה שטח, לא כן? אגב, השעה מאוחרת (9.15), מוטב שניגש לביתי, נשתה כוס קפה ונמשיך בשיחה. יש לנו עדיין חומר רב לשיחה, ואני בטוח שאתה רוצה לראות את החילה שלי.

המקום: מכונית זוהרת לעבר רמת-יצחק. אני אוהב לנהוג במכונית, אבל אין הם מניחים לי לעשות זאת. הם נתנו לי גנה (ליד ההגה יושב צעיר בעל מראה אתלטי).

רוזנברג דיבר על פוליטיקה מפלגתית, על עלייתו מדרגת עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.

בבואי לישראל לא רחשתי כבוד לאיש. היה עלי לעשות את מלאכתי. היה עלי לאחז את החזית הרתית, והצלחתי לעשות זאת במידת-מה. מובן מאליו שיש לי אויבים רבים. רבים מהם בנסים להילחם בי באמצעים שפלים.

המקום: חדר-עבודה נדון, הריחוס: מדפי-ספרים עמוסים ספרות דתית ומספסית, מכתבה גדולה, כוהסאות מרופדות עולה חדש לדרגה של תת-שר.